

FILOLOGIYA SOHASINI RIVOJLANTIRISHDAGI ISHLAR

Begoyim Yuldosheva

Navoiy davlat pedagogika instituti o'zbek tili va adabiyoti fakulteti

4-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13890545>

ARTICLE INFO

Received: 27th September 2024
Accepted: 29th September 2024
Published: 30th September 2024

KEYWORDS

*adabiyot, maktab
darsliklari, metodist-olimlar,
adabiyot tarixi*

ABSTRACT

Mazkur maqolada umumta'lim maktablari adabiyot darslarida asar badiiyatini o'qitishning tarixi haqida so'z boradi. Adabiyot darslarida asar badiiyatini o'quvchilarga yetkazish ijodkorlarlar hayot faoliyati, asarlari tahlil qilinadi. Shuningdek, adabiyot tarsiqlarining yaratilishi, tanlangan asarlar tarixi xususida so'z boradi.

Filologiya yoki tilshunoslik sohasini rivojlantirish ham fidoyilikni, ham yangilikni talab qiladigan muhim vazifadir. Filologiya til, adabiyot va madaniyatni o'z ichiga olgan bo'lib, uni insoniy muloqotning murakkabliklarini tushunishda hal qiluvchi sohaga aylantiradi. Texnologiya va globallashuv taraqqiyotida davom etar ekanmiz, butun dunyo bo'ylab tillarning nozik jihatlari saqlash va tushunishda malakali filologlarga bo'lgan ehtiyoj tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Filologiya sohasini rivojlantirishning asosiy vazifalaridan biri yo'qolib borayotgan tillarni saqlash va hujjatlashtirishdir. Ko'pgina tillar globallashuv, migratsiya va yangi avlodlarning qiziqishi yo'qligi kabi turli sabablarga ko'ra yo'q bo'lib ketish xavfi ostida. Filologlar bu tillarni abadiy yo'qolishidan oldin hujjatlashtirishda, shuningdek, ularning til tuzilmalari va madaniy ahamiyatini o'rganishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu tillarni saqlab qolish orqali biz insoniy ifoda va muloqotning xilma-xilligi haqida qimmatli tushunchalarga ega bo'lishimiz mumkin.

Bundan tashqari, filologiya sohasi tillar va madaniyatlarning tarixi va rivojlanishini tushunishda muhim bo'lgan qadimiy matnlar va qo'lyozmalarni o'rganishni ham o'z ichiga oladi. Filologlar bu matnlarni ochish va tahlil qilish, tillarning kelib chiqishiga oydinlik kiritish va ularning vaqt o'tishi bilan evolyutsiyasini kuzatish ustida tinimsiz mehnat qiladilar. Ushbu qadimiy matnlarni o'rganish orqali biz insoniyat tili va madaniyatining boy gobelenini yaxshiroq qadrlashimiz, shuningdek, o'z til merosimizni chuqurroq anglashimiz mumkin. Filologiya sohasini rivojlantirish nafaqat ilmiy maqsadlarda, balki kelajak avlodlar uchun insoniyatning madaniy merosini saqlab qolish uchun ham muhimdir. Filologiya sohasini rivojlantirishdagi ishlar tushunchasini o'rganish otti. Bu soha, tillar, tarix, adabiyot, falsafa va digar jamiyat ilmiy masalalari bilan shug'ullanadi. O'z majmuasida lug'atshunoslik, matrlar ilmi, turklarshunoslik va boshqa soha tushunchalarini o'z ichiga olgan bir soha hisoblanadi. Bu soha bilan shug'ullanish shaxsiy va professional rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, jamiyating tarixiy va madaniy mirasini o'zida mujassam qilishi mumkin.

Filologiya sohasini rivojlantirishdagi ishlar shuningdek, jahonchilik bilimlarni o'rganish, tarixiy manbalarni analiz qilish va xalqaro munosabatlarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Bu sohada faol ishtirok etuvchi mutaxassislar til, mavze, adabiyot va tarixiy ma'lumotlarga boy berishlari lozim bo'lgan muhim o'zlashtiriladi. Filologiya sohasi o'zida xursandliklarni o'stiradigan qadriyat va tilga erishilgan yagona ilita haqiqiy bo'lib, har bir kishining uning o'z hisobiga maqsadga yo'naltirish huquqiga ega bo'lishiga imkon yarata oladi. Filologiya sohasini rivojlantirishdagi ishlar o'zida uning kengayishini ta'minlaydi va jamiyatning ma'naviyati, til va madaniyatining o'zgaruvchiligidagi roli tug'iladi. Bu soha asarlarni tahlil qilish, matenlarni tarjima qilish, maqsadga mo'tabar mo'jizalarni tuzish va ko'rsatish, va jamiyatga muhim tarixiy va madaniy ma'lumotlar taqdim etishda qulaylik tuzadi. Filologiya sohasi muassasalari va oliy o'qituvchilari uchun hamda ilmiy minbislari va o'quv rejalari mualliflar uchun ham muhim ilmiy va amaliy masalalarni muhitga solishtiradi. Filologiya sohasi yoki til va adabiyot fani doimo rivojlanib, rivojlanib bormoqda. Filologiya sohasini rivojlantirish uchun olimlar tillar, adabiyotlar va ularning tarixiy sharoitlari haqidagi bilimlarimizni kengaytirishga yordam beradigan turli tadbirlar bilan shug'ullanadilar. Filologiya taraqqiyotining muhim jihatlaridan biri qadimiy matnlar va qo'lyozmalar ustida tadqiqot olib borishdir, chunki bu manbalar tillar va adabiy an'analar taraqqiyoti haqida qimmatli ma'lumotlar beradi. Ushbu matnlarni tahlil qilish va sharhlash orqali olimlar til va adabiyotning vaqt o'tishi bilan rivojlanishini yaxshiroq tushunishlari mumkin.

Filologiya sohasini rivojlantirishning yana bir muhim jihati bu sohaning yo'nalishini shakllantirishga yordam beradigan nazariy va uslubiy munozaralarga kirishishdir. Til va adabiyotni o'rganishga turli yondashuvlarni o'rganib, olimlar ushbu mavzularni chuqurroq tushunishga imkon beradigan yangi texnika va metodologiyalarni ishlab chiqishlari mumkin. Bu matnlarning turli talqinlarini o'rganish, til tuzilmalarini tahlil qilish va turli til va adabiy an'analar o'rtasidagi aloqalarni ochishni o'z ichiga oladi. Bu munozaralar va munozaralar orqali olimlar filologiya sohasining chegaralarini kengaytirib, tadqiqot va izlanishlar uchun yangi yo'llarni ochishlari mumkin.

Nihoyat, filologiya sohasini rivojlantirishda boshqa olimlar va tadqiqotchilar bilan hamkorlik va muloqot muhim ahamiyatga ega. G'oyalar, topilmalar va tadqiqot usullarini hamkasblari bilan baham ko'rish orqali olimlar bir-birlarining ishlariga asoslanib, til va adabiyot haqida kengroq tushuncha hosil qilishlari mumkin. Hamkorlikdagi loyihalar, konferentsiyalar va nashrlar filologiya sohasida hamjamiyat hissini rivojlantirishga yordam beradi va olimlarni umumiy maqsadlar sari birgalikda ishlashga undaydi. Birgalikda ishlash orqali olimlar murakkab tadqiqot masalalarini hal qilish va filologiya sohasiga katta hissa qo'shish uchun o'z resurslari va tajribalarini birlashtirishlari mumkin.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Abdulla Avloniy. Tanlangan asarlar. 2 jild. T. Ma'naviyat, 1998, 9-bet
2. Zunnunov A. O'zbek adabiyoti metodikasi tarixidan ocherklar. – T.: O'qituvchi, 1973. 270 b.
3. Dolimov Ulug'bek. Milliy uyg'onish pedagogikasi. – T.: NOSHIR, 2012.-260 b.
4. Hojiahmedov Anvar Mumtoz badiiyat malohati T. Sharq 1999. 240 bet.
5. Qodirov V. Mumtoz adabiyot: o'qitish muammolari va yechimlar. Monografiya. T.: Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2009. – 244 b